

יום שני 10.30-16.00
סמסטר א' 2018-2019
בניין-מקסיקו חדר 117א

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה לאמנויות
החוג לקולנוע וטלוויזיה

מפסיכה ועד ביונסה-מיתוסים ונשים בקולנוע ובטלוויזיה

פרופ' ענת זנגר

מטרת הסמינר:

הסמינר יתמקד בגלגולים של מיתוסים נשיים בתרבות ובקולנוע. מהו מיתוס ומהי הפונקציה שלו בקולנוע? איך נוכחת האישה לאורך ההיסטוריה של הקולנוע מהמודרניזם לפוסטמודרניזם? האם ואיך מייצר הקולנוע את אותה הגברת בשינוי אדרת? מהי כוכבות נשית, איך היא נכתבת במדיה בתקופות שונות? ומה מאפיין את הדמות הנשית בסרט הישראלי? אלו הן מהסוגיות המרכזיות בהן יעסוק הסמינר. טקסטים קולנועיים וטלוויזיוניים כמו: "עד כלות הנשימה", "אי סובלנות", "אורפאוס", "גברים מעדיפים בלונדיניות", "אקזוטיקה", "ואלוהים ברא את האישה", "וורטיגו", "כרמן", "יומנה של בריג'ט ג'ונס", "סקס והעיר הגדולה", "בת הים הקטנה", "למראית עין", "האם ירית פעם במישהו", "מדוזות", "אפשרויות או כחול הזקן ואני", "פלסטלינה", "צורת המים", "מגדלים באוויר", "אחוזת דאונטון", ו"קצה האגם" ידונו במסגרת הסמינר בהקשרים תרבותיים, אסתטיים, פסיכואנליטיים ובינטקסטואליים.

שבוע 1: מיתוס

1. הקדמה -תכנית ומבנה הקורס.
2. הקרנת "עד כלות הנשימה" /ז'אן לוק גודאר (1959).
3. מפתחות למיתוס-הגדרות וגישות.

שבוע 2: קולנוע, אמור ופסיכה

1. ארכיטיפים המקרה של פסיכה(קריאה והגשת רפרט: אריק נוימן)
2. הקרנת "אורפאוס" /ז'אן קוקטו (1950).
3. ארכיטיפים והמסד הקולנועי ניתוח הסרט השוואה ודיון (קריאה והגשת רפרט: לוי שטרס)

שבוע 3: הפ'טיש או האם גברים מעדיפים בלונדיניות?

1. הפ'טיש על פי פרויד בהבה ומלווי. (קריאה והגשת רפרט: פרויד 1927 מלווי 1993)
2. הקרנת: "גברים מעדיפים בלונדיניות" / האוורד הוקס (1953)
3. ניתוח הסרט ודיון.

שבוע 4. הסירנות -מרחב וקול נשי

1. מיתוס, מרחב, והקול הנשי (קריאה והגשת רפרט: מארי אן דואן b1985, + ג'יליאן רוז)

- (2) הקרנת: "מדוזול" (אתגר קרת ושירה גפן 2006) / "אפשרויות או כחול הזקן ואני" (רחל חלפי)
(3) דיון בסרט.

שבוע 5 : פנדורה נשיות ומלחמה.

- (1) האניגמה הנשית- תיבת פנדורה (קריאה והגשת רפרט: מלווי פרק 4, 1996)
(2) הקרנת: "האם ירית פעם במישהו?" (מיכל אביעד, 1995) + סרט נוסף.
(3) דיון בסרטים וברלבנטיות שלהם למיתוס

****הכנת נושאים לרפרטים לקראת המפגש הבא ****

שבוע 6: מיתוס, חזרה ומסכה

- (1) גלגולו של מיתוס: המקרה של כרמן (לקריאה והגשת רפרט: זנגר, הוקס, דייר)
(2) הקרנת: "כרמן היפ-הופרה" / רוברט טאוסניג (2001)
(3) ניתוח ודיון. הצגת נושאי רפרטים.

שבוע 7: מגדר ופרפורמטיביות + פגישת הנחיה לרפרטים (חלק א')

- (1) פרפורמטיביות (קרייג אוונס 1987 + ג'ודית בטלר)
(2) הקרנת: "M בטרפליי" / דיוויד קרוננברג (1993)
(3) מתודולוגיה והגדרת נושא- לקראת הנחייה על פי נושאים

שבוע 8: פגישות הנחיה לרפרטים (חלק ב')

- (1) הנחייה לרפרטים (צוות 1)- מהלך וטיעונים
(2) הקרנת: "יומנה של ברידג'ט ג'ונס" / שרון מקגוויר (2001)
(3) הנחייה לרפרטים (צוות 2) מהלך וטיעונים

שבוע 09 : פגישות הכנת לקראת ראשי פרקים (חלק ג')

- (1) הנחיה לרפרטים (צוות 1) טענה מרכזית ומבנה
(2) הקרנת: "גאוזה ודיעה קדומה" (BBC, 1995) 2 פרקים
או "אחוזות דאונטון" (2011-2013) 2 פרקים.
(3) הנחיה לרפרטים (צוות 2) טענה מרכזית ומבנה

שבוע 10: הנחייה לקראת הגשת רפרטים-ראשי פרקים

- (1) הנחייה לרפרטים (צוות 1)
(2) "הפסנתר" / ג'יין קמפיין (1993) / אחר בתיאום
(3) הנחייה לרפרטים (צוות 2)

שבוע 11 : הגשת רפרטים

- (1) הגשת רפרטים (צוות 1)
(2) הקרנת: "דבר אליה" / פדרו אלמודובר (2002) / אחר בתיאום
(3) הגשת רפרטים (צוות 1) (המשך)

שבוע 12: הגשת רפרטים

1. הגשת רפרטים (צוות 2)
2. הקרנה: "סוזאן סוזאן" /סוזאן סנדלמן (1985)/אחר בתיאום
3. הגשת רפרטים (צוות 2 המשך)

שבוע 13: מפגש מסכם

1. שיעור סיכום והנחייה לקראת כתיבת עבודות סמינר
2. "זו שחוזרת הביתה" / פגישה עם הבימאית (אופציונלי) למראית עין
3. מפגשי הנחייה אישיים

חובות הסטודנט/ית

1. נוכחות חובה (3 היעדרויות לכל היותר)
 2. השתתפות פעילה בסמינר.
 3. הגשת רפרט בע"פ ובכתב על מאמר מתוך רשימת מאמרי החובה (במהלך הסמסטר עד השיעור המיועד לדיון).
 4. הכנה והגשת רפרט בע"פ במסגרת קבוצתית (לקראת סיום הסמסטר).
 5. הגשת עבודת סמינר : לאחר התייעצות ואישור ראשי הפרקים.
- *בסמינר שמיעה: יוגש החלק האישי של הסטודנט/ית במסגרת הרפרט הקבוצתי גם בכתב לשם קבלת ציון סופי בקורס (ראו הנחיות בידיעון החוג).

ביבליוגרפיה נבחרת:

(I) מיתוס

Barthes, Roland. 1981 (1957) *Mythologies* (esp. "Myth Today") pp. 109-159 Granada, London & NY.

קיים בתרגום לעברית

Cohen P.S. 1969 "Theories of Myth" in *Man* , 1969 pp. 337-353

**Fischer, Lucy. 1989, "Mythic Discourse" in: *Shot/Counter-shot- Film Tradition and Women's Cinema* Princeton Up, New-Jersey

סרוק באתר הקורס

Jobes Gertrude, 1962, *Dictionary of Mythology, Folklore and Symbols* N.Y. 1962
Levi- Strauss Claude, 1957, "Mythology and Ritual " & "The Structural Studies of Myth ": *Structural Anthropology* vol. I pp. 201-231

(II) הממסד הקולנועי

Barthes , Roland. 1978, " The Face of Garbo" In Mast & Cohen (eds) 3rd edition. *Film Theory & Criticism*

Cohen, Lisa , 1998, The Horizontal Walk: Marilyn Monroe, Cinemascope and Sexuality. *The Yale Journal of Criticism*, Spring, 1998, vol. 11:1 259-285

Dyer , Richards. 1979, *Stars* esp. Part III.: "Stars as Signs" BFI, London.

----- 1986 *Heavenly Bodies: Film Stars & Society* New York: St. Martins Press.

- Hedges, Inez. 1991, *Breaking the Frame: Film Language and the Experience of Limits*. Indiana UP. Bloomington & Indianapolis.
- Metz, Christian, 1975, "The Imaginary Signifier" Translated by Ben Brewster *Screen* 16 (2)
- Neal, Steve, 1980, *Genre* BFI. London.
- Zanger, Anat, 2006, *Film Remakes as Ritual and Disguise: From Ripley to Carmen* Amsterdam University Press.

(III) אינטרקסטואליות

בן פורת, זיוה, 1985, "בינטקסטואליות": לקסיקון מתוך הספרות (34) 2 1985

- Barthes, Roland, 1974 (1970) *S/Z* Paris, Seuil.
- **Barthes, Roland 1968 "The Death of the Author" in: *Image/Music/Text* Fontana Press. New-York.

מאמר סרוק באתר הקורס.

- Eco, Umberto, 1984 "Casablanca, Cult Movies and Intertextual Collage" in *Travels in Hyperrealities*
- Fischer, Lucy. 1989, *Shot/ Countershot :Film Tradition and Women's Cinema* Princeton University Press, Princeton, New-Jersey. (esp. "Pre/Texts: An Introduction" pp. 3-32.
- Stam, Robert et al, 1992, *New Vocabularies in Film Semiotics Structuralism, Post Structuralism and Beyond*. Routledge, London & New-York. esp. Pp. 185-233.
- Zanger, Anat, 2001, "The Cinematic Remake: Repetition, Serialization and Spectacle" in: *Studies in Cinema &TV*, Assaph Tel- Aviv University Faculty of the Arts, Department of Film & Television. 2: 55-74.

(IV) נשים

אברבנל, ניצה, 1994, *חוזה וילית*. הוצאת אוניברסיטת בר-אילן.

אירגאריי, לוס. 1999 (1977) "מין זה שאינו אחד" רסלינג במה רב תחומית לאמנות. גליון 6 : 5-13

אנולדואה, גלוריה, 2006 (1987) "אזור הגבול" La Frontera המסטיסה החדשה" בתרגום עברי מתוך: *ללמוד פמיניזם: מקראה* מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת: דלית באום, דלילה אמיר, רונה ברייר-גארב, יפה ברלוביץ', דבורה גריינמן, שרון הלוי, דינה חרובי, יסלביה פוגל-ביז'אווי הוצאת מגדרים. תל-אביב, בהוצאת הקיבוץ המאוחד. 2006. עמ. 357-375

אסטס, קלאריסה פ. 1997 (1992) *רצות עם זאבים- ארכיטיפ' האשה הראי' מיתוסים וסיפורים*. הוצאת מודן, תל אביב.

בית לחם, לואיז, 2011 (2006), "ונוס ההוטנטוטית: הפוליטיקה של (פני) הגוף הנשי" מתוך: *צבע מקומי: אפרטהייד לאור התיאוריה*. 145-187.

דגלאס מרי, 2004 (1966) *טוהר וסכנה: ניתוח של המושגים זיהום וטאבו*. רסלינג. תל-אביב.

הארווי, דונה, 2006 (1985) "מניפסט לסייבורג: מדע, טכנולוגיה ופמיניזם סוציאלי בשלהי המאה העשרים". בתרגום עברי ללמוד פמיניזם: *מקראה* מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת: דלית באום ועוד. הוצאת מגדרים. תל-אביב, בהוצאת הקיבוץ המאוחד. 2006. עמ. 276-326.

**זנגר, ענת, 1998, "נשים בקולנוע הישראלי: הצד האפל של הירח" מתוך: *מבטים פיקטיביים על קולנוע ישראלי בעריכת נורית גרץ, אורלי לובין וג'אד נאמן*. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה עמ. 205-214

מאמר סרוק באתר הקורס.

**-----2001, "בין קפלי הבגד, בין קפלי הזיכרון: על כתיבתה של טראומה בתרבות" מתוך: *אדרת לבנימין* (כרך ב') עורכת זיוה בן פורת. הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון פורטר עמ. 308-327.

מאמר סרוק באתר הקורס.

- **-----2011 "בין הים למקווה-קולה של הסירנה בקולנוע הישראלי העכשווי" מתוך מגדר בישראל: מחקרים חדשים על מגדר ביישוב ובמדינה. כתב העת עיונים בתקומת ישראל. עורכים מרגלית שילה וגדעון כץ. עמ' 521-542.
- **לובין, אורלי, 1998, "דמות האשה בקולנוע הישראלי" מתוך: מתוך: מבטים פיקטיביים על קולנוע ישראלי בעריכת נורית גרץ, אורלי לובין וג'אד נאמן. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 223-246

המאמר סרוק באתר הקורס

- 2002 אשה קוראת אשה. הוצאת אוניברסיטת חיפה.
- **לב-כנען, ורד, 2002, "התפתחות הקול הנשי במיתוס מהמנון לדמטר לשושלת אנטוניה" מתוך: הקול והמבט, הוצאת רסלינג, תל אביב.

המאמר סרוק באתר הקורס

- מיל, ג'ון סטוארט. שעבוד האשה. תל אביב: רסלינג. 2009.
- נוימן, אריך, 1982 (1950) "על ההתפתחות הנפשית של היסוד הנשי" מתוך: אפוליאוס אמור ופסיכה ספרית פועלים 1982
- פרידמן, מיכל, 1998 "בין שתיקה לנידוי: המדיום הקולנועי ואלמנט המלחמה הישראלית. מתוך: מבטים פיקטיביים על קולנוע ישראלי בעריכת נורית גרץ, אורלי לובין וג'אד נאמן. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 33-43.
- סיקסו, הלן, 2006 (1975) "צחוקה של המדוזה" בתרגום עברי: ללמוד פמיניזם: מקראה: מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת: דלית באום ועוד. הוצאת מגדרים. תל-אביב, בהוצאת הקיבוץ המאוחד. 2006. עמ' 134-154.
- קלמנט, קתרין והלן סיקסו. זה עתה נולדה. לת אביב: רסלינג. 2006.

- **Bhabha, Homi K, 1993 (1986) "The Other Question: Difference, Discrimination and The Discourse of Colonialism" In: Russell Ferguson et al (eds) "Out There: Marginalization and Contemporary Culture, MIT Press, 1993.

תרגום עברי בכתב העת: "תיאוריה וביקורת" גליון 5

- Berger, John. 1978. *Ways of Seeing* London, British Broadcasting Corporation and Penguin.
- Butler, Judith, 1993. *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of Sex*. Routledge: New York & London.
- Carson, Diane, Dittmar, Linda and Welsch Janice (eds) 1994, *Multiple Voices in Feminist Criticism*. University of Minnesota Press: Minneapolis, London.
- Clover, J. Carol, 1992, *Men, Women and Chain Saws: Gender in the Modern Horror Film*. Princeton University Press. Princeton.
- Cowie, Elizabeth. 1993 "Film Noir and Women" in: Copjec, Joan (ed) 1993, *Shades of Noir - A Reader*. Verso: London, New York.
- Creed, Barbara, 1986 "Horror and the Monstrous - Feminine: An Imaginary Abjection" *Screen* 27/1 (1986)
- de Lauretis, Teresa, 1985 "Rethinking Women's Cinema: Aesthetics and Feminist Theory" *New German Critique* no. 34.
- Doane, Mary Ann. 1985a (1980) "The Voice in the Cinema: The Articulation of Body and Space" *Movies & Methods* vol. II ed by Bill Nichols.
- 1985b. "Film and Masquerade; Theorising the Female Spectator." *Screen* vol. 23 :Sep.-Oct. 1982 pp. 74-87.
- , 1991 *Femmes Fatales-Feminism, Film Theory, Psychoanalysis* Routledge, New York.
- Doane, Mary Ann, Patricia Mellencamp and Linda Williams. (eds) 1984 *Re-Vision: Essays in Feminist Film Criticism* American Film Institute.
- Fiske, John. 1989, "Shopping the Pleasure" & "Madonna" in *Understanding Popular Culture*. Routledge, London & New-York
- Fischer, Lucy. 1979, "The Lady Vanished" in: *Film Quarterly* 33 (1)

- 1997 *Cinematernity- Film, Motherhood and Genre* Rutgers UP.
- Freud Sigmund. 1967 (1903-5) "Three Essays on Sexuality" in Freud *Standard Edition*. London: Hogarth Press
- 1925 "Some Psychological Consequences of the Anatomical Distinction Between the Sexes", *Standard Edition*, vol 19, pp. 248-58.
- 1927 "Fetishism", *Standard Edition* vol. 21 pp.152-157
- **hooks bell, 1992, "The Oppositional Gaze: Black Female Spectators" from *Black Looks: Race and Representation* Boston: South End Press
- Khun, Annette, 1985. *The Power of The Image: Essays on Representation and Sexuality*. Routledge & Kegan Paul, London, Boston.
- Maureen, Turim, 1985 (1979) "Gentlemen Consume Blondes" in *Movies and Methods* vol. II ed by Bill Nichols.
- Mulvey, Laura, 1975, "Visual Pleasure and Narrative Cinema" originally published In: *Screen 16*. Reprinted in *Movies and Methods vol. II* ed. by Bill Nichols 1985.
- בתרגום עברי ללמוד פמיניזם: מקראה מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית בעריכת: דלית באום ועוד. הוצאת מגדרים. תל-אביב, בהוצאת הקיבוץ המאוחד. 2006. עמ. 118-133.
- 1993, "Some Thoughts on Theories of Fetishism in the Context of Contemporary Culture" *October* 65, summer 1993
- **----- 1996 "Pandora Box : Topographies of Curiosity" Chapter 4 in: *Fetishism and Curiosity*. Bloomington and Indianapolis. BFI & Indiana UP
- סרוק באתר הקורס
- Owens, Craig. 1984, "The Discourse of Others: Feminism and Postmodernism" in *The Anti-Aesthetic: Essays on Postmodernism Culture* ed by Hal Foster. Port Townsend, Washington: Bay Press. (בתרגום עברי)
- Riviere, Joan, 1986 (1929) "Womanliness as Masquerade" *Formations of Desire* ed by Burgin Victor et al. Routledge : London & New York.
- The Sexual Subject- A Screen Reader in Sexuality*. Routledge. London & New York.
- Rose, Gillian. 1993 "Looking at Landscape: the Uneasy Pleasures of Power", *Feminism and Geography. The Limits of Geographical Knowledge*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1993.
- Silverman, Kaja. 1984, "Dis-Embodying the Female Voice" in: *Re-vision :Essays in Feminist Film Criticism*. ed. By Mary Ann- Doane et al .Los Angeles American Film Institute.
- 1992. "Historical Trauma and Male Subjectivity" in *Male Subjectivity at The Margins* . Routledge, NY. & London.
- Shohat, Ella, 1993, "Gender and Culture of Empire: Toward a Feminist Ethnography of the Cinema" In: *Otherness and the Media- The Ethnography of the Imagined and the Imaged*. Ed. by Hamid Naficy & Teshome H. Gabriel. pp. 45-84. USA, Switzerland, Australia: Harwood Academic Publishers
- Studlar, Gaylyn. 1986, "Masochism and the Perverse Pleasures of the Cinema" *Movies and Methods* ed by Bill Nicholes. vol. II. pp. 602-621.
- Toril, Moi, 1987 (1985). *Sexual/ Textual Politics: Feminist Literary Theory* London & NY : Routledge.
- Turk, Edward Baron, 1989, "Primal Scene from: *Children of Paradise* " in *Child of Paradise: The Films of Marcel Carné and the Golden Age of French Cinema* Harvard UP. Cambridge Mass. pp.302-343.

- Walters, Suzanna Danuta, 1995 *Material Girl- Making Sense of Feminist Cultural Theory*. University of California Press. Berkeley, Los Angeles & London .
- **Zanger, Anat, 1999, "Filming National Identity-War and Woman in Israeli Cinema" *Military & Militarism in Israeli Society* Edited by E. Feder & E. Ben Ari State University of New York Press (SUNY): Albany. pp. 261- 279 .
- מאמר סרוק באתר הקורס
- **-----, 2003. "Desire Ltd: Roma, Women, and Other Smugglers in *Carmen*" in: *Framework: The Journal of Film and Media* USA. Special issue on the Roma (Gypsies) in international Cinema, Vol.44 (2) Fall, 2003. pp. 81-93.
- מאמר סרוק באתר הקורס
- **-----, 2005, "Women, Border and Camera: Israeli Feminine Framing of War" *Feminist Media Studies*. Special issue on Women and War ed. by Daphna Lemish. vol (5:3) pp. 341-357
- מאמר סרוק באתר הקורס
- , 2006, *Film Remakes as Ritual and Disguise: From Ripley to Carmen* Amsterdam University Press.
- , 2012, Place, Myth and Memory in Contemporary Israeli Cinema Valentine Mitchell, 2012.
- רלבנטיים פרקים המתייחסים לנשים (נשים וגבול, נשים וירושלים, נשים ומים)